

"בזק" - שידור, העברה או קליטה של סימנים, אותות, כתב, צורות חזותיות, קולות או מידע, באמצעות תיל, אלחוט, מערכת אופטית או מערכות אלקטרומגנטיות אחרות;

- חב' בזק מונופול רב זרועי בתחומי התקשורת (טלפון,סלולר, בינ"ל, תשתית) לפי רשיון כללי שהוענק לה ב-1984
- ב- 1994 מתגבשת כוונה לפתוח את משק התקשורת לתחרות:
- שרת התקשורת מחליפה את הרשיון הכללי וללא סייג שהיה לחברה — ברשיון חדש מוגבל ותחום
 - כתוצאה עובדי בזק פותחים בשביתה ארוכה
 - בבג"צ החברה תוקפת את החלטת השרה והרשיון החדש

?האם בג"צ יבטל את החלפת רשיון בזק

- החלפת הרשיון הכללי הבלתי מסוייג של בזק נתפסה כאקט הכרחי לשם פתיחה בתחרות:
 - סיוג יכולתה של בזק להשתלט על תחומים חדשים
 - כניסה לתחומים חדשים רק באמצעות חברות בנות
 - הפרדה נוקשה בין בזק לחברות הבנות: מבנית ופרסונלית
 - טענות בזק בבג"צ:
- בזק בעד תחרות (למרות הבטחת העבר לעובדים שישמר מונופול)
- אין להגביל את בזק במאום בתחרות, די בעצם הכנסת מתחרים לתחומי פעילותה, ולכן
 - יש לשוב לנוסח החובק-כל של רשיון המתיר לחברה כל פעילות שישנה או שתהיה במשק התקשורת וללא סייג

רקע כלכלי למעבר ממונופול לתחרות

- "ההתפתחות המואצת של ענף התקשורת בעולם המערבי כולו הביאה לבחינה מחודשת של מבנה הענף במדינות רבות.
- כמו בישראל, כך גם באירופה המערבית, היה הענף נתון לשליטה של גורם מונופוליסטי אחד, שסיפק את כל שירותי התקשורת החל מן התשתית הבסיסית וכלה בטלפון בביתם של הצרכנים.
- הבחינה המחודשת הביאה למסקנה שאין עליה עוררין התפתחותו המהירה של הענף, המהווה נדבך מרכזי בכלכלת המדינה, תקודם ביעילות רבה יותר, בשוק תחרותי ופתוח. על רקע עובדות אלה החליטה הממשלה לבחון אפשרות ל"שינוי מבני של ענף התקשורת".
 - בעקבות החלטה זו מונתה ועדת בועז שישבה על המדוכה משך למעלה משנה. הועדה חילקה את התקשורת לשניים: תשתיות ושירותים.

- **אשר לתשתיות**, סברה הועדה, כי היתרון לגודל של מונופול עולה על היתרונות של קיום תחרות והוא הושאר לפיכך בידי החברה.
 - לא כך באשר לשרותים. בתחום זה, קבעה הועדה, נופל היתרון של גודל הנובע מקיומו של מונופול, מהתועלת למשק הצומחת מקיום תחרות באספקת שירותי התקשורת השונים.
- יוצא מן הכלל הוא שירות הטלפון הבסיסי הפנים ארצי, שרצוי כי ישאר בידי המונופול.
 - הועדה סברה כי יש לאפשר לחברה להשתתף, כשווה בין שווים,
 בתחרות בענף, תוך התנאה שהחברה תשתתף בתחרות באמצעות
 חברות בת שלה. ואולם חברות הבת תהיינה נפרדות ארגונית,
 פרסונלית ותקציבית מבזק האם.

- 1982 חוק הבזק שסעיף 46 בו קובע: "השר יעניק רשיון כללי לחברה"
- רשיון כללי "רשיון לבצוע פעולות בזק ברשת כלל-ארצית, למתן שרותי בזק כלל-ארציים בה או למתן שרותי בזק בינלאומיים."
- ב ב31.1.84 העניק מ. ציפורי שר התקשורת דאז, מכח סעיף ב-31.1.84 לחוק, רשיון כללי לחברה לכל התחומים ומוגן מתחרות:
 - סעיף 50 לחוק העניק לחברה בלעדיות בתחום רשת טלפונים כלל ארצית קווית ורט"נ ובתחום הבינלאומי.
 - סעיף 51 לחוק אוסר על הענקת רשיון מיוחד מקביל לבזק

המחלוקת בין בזק למשרד התקשורת

החברה:

- בידי רשיון כללי מכח החוק, שהוא בלתי מוגבל, ומכוחו רשאית היא לבצע פעולות בזק ברשת כלל ארצית
 - ולתת ברשת כזו שירותי בזק כלל ארציים ובינלאומיים מכל סוג, ללא הגבלה במקום או בזמן,
 - לרבות פעולות ושרותים שבאו לעולם לאחר שניתן לה הרשיון
 הכללי, ובתחומי בזק חדשים, ללא צורך באישור נוסף מהשר

המשרד:

- הרשיון הכללי שבידי החברה היה מתחילה מוגבל לאותם עניינים בהם עסק המשרד ערב הקמת החברה;
- בכל תחום נוסף היה על בזק ממילא לקבל היתר משר התקשורת (הרשיון החדש הוצא כדין)

הכנות הממשלה לפתיחת התחרות

- ב 5.1.89- וב29.3.90 קיבלה הממשלה החלטות ליזום פתיחת ענף הבזק לתחרות חופשית, לרבות בתחומי עיסוק החברה.
 - למטרה זו מונתה **ועדה בראשות מר דוד בועז** ונקבע כי השר יבחן ויגדיר רשיון כללי של החברה התוחם ומפרט את פעולותיה.
 - ב24.4.91 הגישה ועדת בועז דו"ח שאלה מסקנותיו:
- קיים אי שוויון מובהק אם מאומצת פרשנות החברה לפיה אינה זקוקה לכל היתר על מנת להתחיל לספק כל שירות בזק, בעוד שכל ספק אחר זקוק לכזה.
 - כל עוד רשיונה של החברה הוא כללי לפי פרשנותה לא ניתן לפתוח את תחום הבזק לתחרות של ממש.
 - ש טכניקות של החברה, ביניהן סבסוד צולב בין שרותים הניתנים על ידה כמונופול לבין שרותים הנפתחים לתחרות, הגורמות למיגור התחרות בענף.

נסיונות הגבלתה של בזק(2)

- השר דאז, מר פנחסי, אימץ את חוות דעת ועדת בועז וביום 12.7.92 העניק לחברה רשיון כללי חדש, מוגבל. יום לאחר מכן הוחלף השר פנחסי בשר שחל.
 - השר שחל מינה ועדה נוספת לבדיקת הענין ועדת מעוז
 - ביום 14.9.92 הגישה ועדת מעוז דו"ח, הקובע:
 - מעמד המונופול ממנו נהנית החברה מביא לחשש סביר של מיגור התחרות בענף ויש לאסור עליה לספק בעצמה או באמצעות תאגיד נשלט - שרותי בזק שניתן לספק בתחרות.
- כדי ליצור ענף תחרותי ובו בזמן למנוע פגיעה חמורה מדי בחברה:
 יש להקים מבנה של חברת אחזקות המקיימת אמצעי שליטה בחברה
 ובחברות אחיות שלה (שתוקמנה בעתיד), ושבמסגרתו ייקבעו תחומי
 הפעילות המותרים לחברה ולחברות האחרות.

הרשיון החדש – רשיון אלוני

- ב1.3.94 העניקה השרה שולמית אלוני (שנכנסה לתפקידה לאחר השר שחל) לבזק את הרשיון החדש נשוא העתירה:
- " בזק אלא תבצע פעולות בזק ולא תיתן שירותי בזק אלא
 אם הותר לה הדבר ברשיון או על פיו.
 - = (2) נקבעה ברשיון רשימת שרותים ופעולות בתחום הבזק המותרים לחברה ללא הגבלה בזמן.
- (3) בקבעה ברשיון רשימת שרותים ופעולות המותרים לחברה אך ורק באמצעות חברות בת.
- (4) בתקיים תנאים (4) בתחומי בזק חדשים בהתקיים תנאים במנויים ברשיון המכפיפים אותה לבקש רשיון מהשר."

- העליון: המדיניות ברקע הרשיון החדש מושתתת על הרצוןבהנהגת תחרות חופשית ברחבי משק התקשורת
 - רא ככלל − לא Say לגבי מדיניות כלכלית? ככלל לא ■
- "אין זה מתפקידנו לבחון את צדקתם של שיקולי מדיניות כלכלית ואם לא הוכח לנו שנפלו פגמים משפטיים בדרך הפעלתה של המדיניות האמורה, וזאת לא הוכח לנו, אין גם מקום להתערבותנו".
 - תחרות חופשית הנגזרת, בין השאר, מעקרון חופש העיסוק היא מדיניות ראויה ורצויה, כל עוד אינה פוגעת שלא כדין
 בערכים מוגנים אחרים"

"שאלה | ו: מדוע לא תחרות חופשית לכל?

 גמירת ההלל על עקרון התחרות החופשית ועל פתיחת השוק לתחרות כזו אינה מסייעת בפתרון, שכן, לא על עקרון זה חלוקים הצדדים אלא על אופן יישומו.

החברה:

- איננו מבקשים בלעדיות או מניעת תחרות אך זכותנו להשתתף בעצמנו בתחרות בכל תחום בענף הבזק.
- הרשיון החדש מגביל את התחרות החופשית בכך שהוא סוגר בפנינו את האפשרות להשתתף בתחרות כזו בתחומים מסויימים.
- המשרד: אי הגבלתו של מונופול תמנע את התחרות החופשית

בזק – אי הגבלתנו מאושיות החוק

- הרשיון הכללי לפי אופיו חסר גבולות ותחומים מבחינת מהות,
 מקום, וזמן, ואינו יכול להיות מוגבל. בכך נבדל הוא מרשיון
 מיוחד.
- פרשנות זו עולה מממטרת הקמת החברה, מהתפקיד שנועד לה כמובילה
 בענף התקשורת, מאופי הפעולות והיקף התחומים בהם פעלה במשך 10 שנים מבלי שהוענקו לאחרים רשיונות כלליים.
- לראיה הרשיון הכללי ניתן לבזק מכח החוק (EX LEGE) ייחשב את השר לתיתו ולא הותיר לו שיקול דעת בענין זה.
- המסקנה המתבקשת לפי בזק: השר אינו מוסמך להגביל את הרשיון בשום צורה, ומשעשה כן ברשיון החדש, עשה זאת בחוסר סמכות.
 - אם רוצים לשנות או להגביל את הרשיון הכללי ניתן לעשות זאת רק על ידי תיקון סעיף 46 לחוק.

- הגדרת "רשיון כללי" בחוק היא **פשוטה וברורה:**
- ההגדרה חובקת לכאורה את כל שירותי ופעולות הבזק הכלל-ארציים והבינלאומיים ובמובן זה היא בלתי מוגבלת.
- שבוצות השרותים עם זאת מאפשרת ההגדרה הגבלת הכלליות לאחת מקבוצות השרותים או הפעולות המנויות בה, או למגוון רחב של שרותים ופעולות, שאינם חובקים את כל השירותים והפעולות האפשריים לפי חוק הבזק.
- מכאן רשיון כללי יכול שיהיה בלתי מוגבל לגמרי ויכול שיהיה מוגבל (אם כי לא עד כדי הפיכתו לרשיון מיוחד כהגדרתו בחוק).
 - האם כזה הוא רשיונה של בזק? הקביעה העקרונית כי השר יכול להעניק רשיון כללי שיש בו הגבלות אינה מחייבת שזה מה שקרה פה

פרשנות בג"צ(2)

- תחילה הוצע להעניק רשיון כללי רק לחברה, אולם ועדת הכלכלה של הכנסת התנגדה למונופול הנוצר כתוצאה מכך
 - לפיכך נשללה הבלעדיות והוענקה לשר סמכות (בסעיף 4 לחוק) להעניק רשיונות נוספים, בעוד אשר לחברה חייב המחוקק את השר להעניק רשיון כללי.
- מכאן מבקשת החברה ללמוד כי מלכתחילה היה לה מעמד ייחודי, במסגרתו הוקנה לה רשיון בלתי מוגבל מכל בחינה שהיא, בכפוף לסמכות לתת גם לאחרים רשיונות כלליים ומיוחדים, תוך שמירה על המונופול שהוענק לה בסעיף 50 לחוק.

בג"צ – פרשנות תכליתית של הרשיון(3)

- אין לקבל שבכל מקרה היה הרשיון מוגבל מלכתחילה לשירותים שניתנו ולפעולות שבוצעו ע"י המשרד ערב הענקת הרשיון הכללי.
- אף שיכול רשיון כללי להיות מוגבל ויכול היה השר לקבוע ברשיון הכללי שהעניק לחברה, תנאים והגבלות, הוא לא עשה כן.
 - השר יכול היה לקבוע שהחברה תעניק רק את השרותים ותבצע רק את הפעולות שהמדינה ביצעה קודם לכן בעצמה באמצעות משרד התקשורת; הוא לא עשה כן.
- קודם להקמת החברה ולהענקת הרשיון הכללי לה, היה משרד התקשורת יכול לפעול בכל תחומי הבזק הקיימים והמתחדשים, ללא הגבלות.
- משהוענק הרשיון, באה החברה במקומו ותחום פעילותה הוא באותו היקף.

?האם בזק ניצחה?

- האם ניתן ללמוד מכך שלחברה זכות להחזיק ברשיון הכללי לעד?
- כעיף 4(ה) לחוק דן ב"הענקת רשיון, שינויו ושלילתו" וקובע:
 - "השר רשאי לשנות תנאי רשיון, להוסיף עליהם או לגרוע מהם; לענין זה יובאו בחשבון, בין השאר, השיקולים האמורים בס"ק (ב) וכן השינויים שחלו בטכנולוגיה של בזק".
 - :השיקולים שבסעיף 4(ב) לצורך נתינת רשיון, שינויו או שלילתו
- " (1) מדיניות הממשלה בתחום הבזק; (2) התאמתו של מבקש הרשיון לבצע את פעולות הבזק ולתת את שירותי הבזק שלגביהם הוא מבקש רשיון; (3) תרומת מתן הרשיון לתחרות בתחום הבזק ולרמת השרותים בו."
- סעיף 6 לחוק קובע כי "השר רשאי בכל עת להגביל רשיון אם טעמים שבטובת הציבור מורים על הצורך בהגבלה כזו".

מסקנת בית המשפט העליון – נצחון פירו

- לכאורה, על אף היות הרשיון הכללי שהוענק לחברה ב-1984, בלתי מוגבל אין השר מנוע מלהשתמש בסמכותו להגבילו בשם "טובת הציבור" ו"קידום התחרות"
- הדבר עולה בקנה אחד עם הגמישות הנדרשת לקיום מדיניות■ כלכלית זו אינה סובלת נצחיות וטריטוריות-עד למונופולים
 - − טוענת בזק
 - 4'סעיפים 4 ו-6 חלים כשניתן רשיון רגיל לפי שיקו"ד ס" -
 - . אולם הרשיון הכללי והבלתי מוגבל של בזק − חריג: רשיון חובה!
 - הלשון המצווה של סעיף 46 מלמדת כי סע' 4 ו-6 לא חלים לגביו
 - ?האם הדין לא עם בזק

תשובת בית המשפט העליון לטענת בזק

46 אין לראות בסע' 4 ו6 לחוק כסותרים את האמור בסעיף **-**לחוק:

- לא יעלה על הדעת שמשהוענק רשיון כללי, ולו מכח החוק, יהיה הוא בלתי מוגבל בהיקף, במהות, במקום, ובזמן, והשר לא יוכל לעולם להפעיל את שיקול דעתו לפי אותו חוק עצמו, גם אם יחול שינוי במדיניות הממשלה ובצורכי המשק.
 - תהא המטרה המקורית של הענקת הרשיון בשנת 1984 אשר תהא,
 אין הוא מקנה לחברה זכויות יתר העומדות לעולם גם אם הנסיבות,
 המדיניות, צרכי המשק וטובת הציבור, מחייבים צמצומן.
 - העדר הגבלת זמן ברשיון מחייב פרשנות לפיה עם חלוף העיתים והשתנות הצרכים, ראוי, ניתן, ואף חובה, לבדוק ולשקול מחדש את הצדקת קיומו של הרשיון בהיקף חסר הגבולות. זאת עשה השר!

קו הגנה II של בזק: הרשיון החדש פסול בשל תוכנו

- ענף התקשורת מתחלק לשני תחומים עיקריים: תשתית ושרותים. השרותים מתחלקים לשרותים בסיסים ולשרותים שאינם בסיסים.
 - ברשיון החדש קובע כי:
- התשתית והשרותים הבסיסיים ימשיכו וינתנו באופן בלעדי ע"י החברה, ואילו השרותים שאינם בסיסיים הכוללים שרותים חיצוניים ושרותים מיוחדים ימשיכו להינתן על ידה לתקופת זמן מוגבלת, שאחריה תוכל היא לתיתם באמצעות חברת-בת שתזדקק לרשיון מאת המשיבה.
 - על מנת לקבל רשיון יהא על חברת הבת לעמוד במספר תנאים **-** דעוסקים בעיקרם, בסטטוס המשפטי שלה. מטרתם, להביא ל:
 - "הפרדה מלאה בין הנהלת החברה-בת לבין הנהלת החברה, לרבות בכל הקשור למערכת העסקית, למערכות הכספים והשיווק של שתי החברות";
 - ול"הפרדה מלאה בין נכסי החברה לבין נכסי החברה-בת".

- לטענת החברה, פוגע הרשיון החדש בזכותה לחופש העיסוק, בניגוד לחוק יסוד: חופש העסוק. האפשרות שחברת בת שלה תפעל ותיתן שרותים במקומה, אינה גורעת מעוצמת הפגיעה.
- גם אם נדרשת- בגלל מדיניות פתיחת הענף לתחרות חופשית פגיעה כלשהי בחופש העסוק שלה, הפגיעה שנעשתה אינה לתכלית ראויה והיא במידה העולה על הנדרש.

טענת המדינה:

- צמצום היקף השרותים שנותנת החברה הינו אמצעי הכרחי להשגת המטרה אותה מבקשת המדינה להשיג. המטרה - שירותי בזק יעילים, כלכליים ומתקדמים - תושג רק בהתקיים תחרות אמיתית בבזק.
- מתן אפשרות לחברת בת לפעול מהווה מכה ניצחת לטענת החברה כי הודחה מן התחרות בתחום הבזק, שכן, יהיה באפשרותה להתחרות באמצעות חברת הבת.

התלבטות לאור חוק יסוד: חופש העיסוק

- ב-1992 נכנס לתוקף חוק יסוד: חופש העיסוק הקובע כי כל פגיעה בחופש העיסוק תיעשה "רק בחוק" (ולא על פיו)
- חוק זה העניק לזכות לעיסוק מעמד חוקתי (על חוקי) ועולה חוק זה העניק לזכות לעיסוק מעמד אינו גובר על שיקולי מדיניות כלכלית השאלה אם מעמד זה אינו גובר על
- הרשיון החדש שניתן על פי חוק הבזק מ-1982, הוא מ1.3.90
 החוק החדש פורסם ברשומות ביום 10.3.1994. משמע, הרשיון ניתן לחברה לפני תחילת החוק החדש.
- בחוק היסוד פיסקת מעבר הקובעת: כל חיקוק שאינו מקיים את חוק יסוד: חופש העיסוק והיה בתוקף ערב החוק — ישאר בתוקף לשנתיים

טענת בזק: רשיון אינו חיקוק

- הרשיון הכללי החדש אינו "הוראת חיקוק" (כלשון ס' 10
 לחוק היסוד), כי אם "הוראת מינהל" (ס' 3 לחוק הפרשנות).
 - לכן אין הוא חוסה בצל הוראת המגן שבחוק היסוד ובטל.
 - פסיקת הבג"צ בטענה:
 - אין מחלוקת כי ברגיל "רשיון" איננו חיקוק. מדובר באקט מנהלי.
- ואולם אין מפרשים נורמה חוקתית על-חוקית על פי כללי פרשנות הקבועים בנורמה נמוכה ממנה − השאלה היא כיצד יסווג אקט זה מבחינת המילה "חיקוק" במשמעה שבסעיף 10 לחוק היסוד?
- ס' 10 לחוק היסוד הותיר למשך שנתיים מתחילת החוק, את
 התשתית התחיקתית הקיימת כמות-שהיא לשם התארגנות הרשויות.
 - מסקנה: הצורך בהגנת התשתית הקיימת עד להתארגנות משתרע גם על חוק הבזק, וגם על האקטים המנהליים שמכוחו ושעמדו בתוקפם ערב חקיקת חוקי היסוד.

האם ההגבלות על בזק סבירות לאור הדין שלפני חוק היסוד?

- וועדת בועז ראתה בהפרדה בין החברה לבין חברות הבנות "תנאי הכרחי"..." וחשוב ליצירת תחרות באספקת שרותים אלה על בסיס גלוי ושיוויוני."
 - היא קבעה כי ההפרדה הינה תנאי הכרחי להבטחת תחרות הוגנת בין החברות הבנות לבין צדדים שלישיים אחרים:
- ההפרדה תבטיח שהתשתיות לשרותים שבתחרות יסופקו ע"י החברה לכל מאן דהוא, לרבות חברות הבת שלה, בצורה שיוויונית וגלויה, תוך מניעת סבסוד צולב אשר יסכל מטרה זו בין השרותים שבמונופול לבין השרותים שבתחרות.
 - הפרדה זו תימנע גם אפשרות של התנאת שירות בשירות, ע"י בעל המונופול.
 - ממצאים ומסקנות אלו הנחו את הממשלה ואת המשיבה עת קיבלו את ההחלטה שהביאה למתן הרשיון החדש.
 - ממצאים אלו אינם בלתי סבירים. הם לא נתקבלו ממניעים פסולים. ההליכים שהביאו לקבלתם היו תקינים

- טענת בזק לזכותה לרשיון בלתי מוגבל בשם הזכות לחופש עיסוק, מתנגשת בשתי קבוצות של אינטרסים:
- האחד ענינו של הציבור בתחרות ובשוק חופשי העשויים להביא לשיפור בתנאי השירות והמחיר.
- השני, חופש העסוק של כל האחרים שהעסוק בתחום הבזק נמנע מהם הלכה למעשה בשל מעמדה המונופולי של בזק
- המדינה הגיעה למסקנה שאינטרס הציבור בתחרות ובשוק חופשי נפגע וייפגע, אלא אם יוגבלו התחומים בהם עוסקת החברה. אין לי יסוד לפקפק בחשש זה וסבורתני כי הוא מבוסס וסביר; לפיכך, הגבלת עסוק החברה, דרושה היא ותכליתה ראויה.
- אשר לחופש העיסוק של בזק ומתחריה "בענייננו לא מתנגשת הזכות לחופש העסוק עם זכות אחרת, אלא עם עצמה, משתי זוויות שונות.
 חופש העיסוק של בזק אינו טוב משל מתחריה המעותדים

- גם הפגיעה בחופש העיסוק של בזק מנוטרלת משמעותית ע"י פתיחת השוק בפני חברות בת של בזק. בכך ניטל במידה רבה עוקץ הפגיעה.
- חקיקה מהסוג הראשון מחמירה עם חופש העסוק, שכן היא מונעת את העסוק עצמו ממי שלא מקיים את הדרישות. בארצות אחדות נקבע כי במצב דברים זה נדרשת מטרה חיונית או צורך חברתי לוחץ או ענין חברתי מהותי... חקיקה מהסוג השני מניחה את האפשרות לפעול בעסוק, מקצוע או משלח יד, ומבקשת אך להגביל את דרכי הגשמת חופש העסוק. כאן נדרשת רמה נמוכה יותר של ענין חברתי, ודי בשיקולים רגילים של טובת הציבור"
- תכליות אלו שביסוד הרשיון, תכליות ראויות הן. זאת במיוחד אם מביאים בחשבון את העובדה כי בידי בזק נשארת התשתית של שרותי הבזק וכמו כן תהיה היא רשאית להתחרות בענף הבזק ככל מתחרה אחר, באמצעות חברות בת

- העתירה נדחתה
- בזק נכנסה לכל תחום באמצעות חברות בנות
- ההפרדה הפרסונלית בין בזק לחברות מקויימת
 - ההפרדה המהותית סובלת מבעיות קשות
- בדרשו לאחר מכן הגנות ינוקא כמעט בכל תחום
- הרשיון הכללי החדש של בזק לא מנע תופעות אנטי תחרותיות